Stichting Wijkcommissie Noordgeest,
Stichting Wijkcommissie Tuinwijk,
Dorpsraad Halsteren,
Buurtvereninging 't Groenewoud,
p/a Hoefijzer 31,
4613GW Bergen op Zoom,
e-mail: wijkcommissienoordgeest@ziggo.nl
e-mail: wijkcommissietuinwijk@gmail.com
e-mail: dorpsraadhalsteren@gmail.com
e-mail: bestuur.tgroenewoud@outlook.com

Bergen op Zoom, 27 augustus 2025

Aan de leden van de gemeenteraad van Bergen op Zoom,
Van Bergen op Zoom,
Postbus 35,
4600 AA Bergen op Zoom.

Onderwerp: voortgaande PFBS (een PFAS)-uitstoot door SABIC en beroep SABIC Bergen op Zoom tegen de beschikking van GS van Noord-Brabant de indirecte lozing van PFBS in de Westerschelde te beperken tot maximaal 2.75 kgr. per jaar. PFAS als zorg voor toekomstige generaties. Mogelijke gevolgen voor Bergen op Zoom.

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 7 mei jl. is SABIC Bergen op Zoom in beroep gegaan bij de rechtbank in Den Bosch tegen een beschikking van GS Noord-Brabant de hoeveelheid te lozen PFBS in de Westerschelde te beperken tot maximaal 2.75 kilogram PFBS (een PFAS) per jaar. Van de voorzieningenrechter mag SABIC voorlopig doorgaan met vier kilogram PFBS per jaar. Zo lang SABIC doorgaat met het verwerken van PFBS in de producten en de lozingen doorgaan zijn er nog risico's voor de omgeving van SABIC. Zie onder.
Uit een recent gestelde vraag aan SABIC over de datum waarop begonnen is met de lozing van PFBS verwijst SABIC naar General Electric. Dit laatste bedrijf werd in 2007 door SABIC gekocht, zodat niet te ontkomen valt aan de conclusie dat SABIC in elk geval vanaf 2007 PFAS loost op de Westerschelde. Dit feit is tot het voorjaar van 2022 onder de radar gebleven voor het bevoegde gezag.
Deze brief is bedoeld om gemeenteraadsleden -voor zover dat nog nodig is- informatie te geven en te wijzen op het potentieel aanwezige handelingsperspectief van de gemeente Bergen op Zoom. In een bijlage worden sommige onderwerpen wat verder uitgewerkt.

Wat is er bekend over PFAS-stoffen?
PFAS-stoffen zijn door de mens gemaakt. Er zijn meer dan tienduizend verschillende PFAS-stoffen. Ze worden niet afgebroken in het milieu en staan bekend als "forever chemicals", een benaming voor het eerst gebruikt in 2018 door Joseph G. Allen). Sommige van deze stoffen hopen zich door eiwitbinding op in het menselijk lichaam op of cumuleren hierin door hun lange halfwaardetijd. Ze hopen zich ook op in het milieu en komen via planten en dieren in de voedselketen terecht.
PFAS-stoffen worden - afhankelijk van de dosis en de duur van de blootstelling - in verband gebracht met een heel scala aan gezondheidsrisico's zoals vermindering van de afweer tegen infectieziekten, hormoonverstoring, ontwikkelingsstoornissen bij embryo of foetus, aantasting van de vruchtbaarheid bij mannen en vrouwen, en sommige PFAS-stoffen zijn ook kankerverwekkend.
De gezondheidskundige grenswaardes zijn de afgelopen jaren fors naar beneden bijgesteld.

PFAS-crisis, ook in Bergen op Zoom

Gevaar en alomtegenwoordigheid van deze "forever chemicals"
Deze stoffen zijn niet allemaal even gevaarlijk, maar gevaarlijk genoeg om de autoriteiten tot een genomen besluit te brengen **alle** PFAS-stoffen onder de noemer "zeer zorgwekkende stof" te brengen, waardoor de industrie de verplichting heeft deze stoffen op termijn tot nul te reduceren. Het milieu is inmiddels onherstelbaar beschadigd door deze stoffen en we tasten nog behoorlijk in het duister over de lange termijn effecten van deze stoffen.
PFAS is aangetoond in het vruchtwater van nog ongeboren kinderen en rond de eicellen van vrouwen. Deze stoffen worden toegepast in tal van producten; PFAS-stoffen bevinden zich in ons voedsel en drinkwater. Ook worden ze gekoppeld aan pesticiden, en vliegt de stof TFA (trifluorazijnzuur) als een razende door het milieu heen nadat ze losraken uit de binding aan deze "gewasbeschermingsmiddelen". In huisstof wordt ook PFAS aangetroffen. Inmiddels gaat de productie en lozing van PFAS echter onverminderd door.
Lees het artikel van follow the money: "Met de PFAS-vervuiling in Nederland komt het nooit meer goed."

Alle Nederlanders hebben PFAS-stoffen in hun lichaam
Kort geleden is bekend geworden dat alle Nederlanders PFAS-stoffen in hun lichaam hebben. Bijna alle bloedmonsters overschrijden de gezondheidskundige grenswaarde. Dat de hoeveelheid PFAS-stoffen die we per week via voedsel en drinkwater teveel binnen krijgen was al eerder bekend.
Zie ook de website van www.tegengif.nl . Op deze site komen Nederlanders aan het woord, waarvan het bloed op PFAS-stoffen is gecontroleerd. Ze reageren op de onderzoeksresultaten.

Tekortschietende regulering op Europees niveau
Deze stoffen hadden nooit op de markt mogen verschijnen en er is dan ook onweerlegbaar bewijs voor het falen van de Europese autoriteiten, die zich bezighouden met de verordeningen over de productie van en handel in chemische producten. Deze regulering staat bekend onder de naam "Reach". Deze regulering was nu juist in het leven geroepen om rampen als deze te voorkomen. Het voorzorgbeginsel speelde en speelt een geringe rol en de besluitvorming is tergend traag.
Er wordt nog onvoldoende rekening gehouden met de voorspellende waarde van op elkaar gelijkende chemische structuurformules, waardoor de autoriteiten voortdurend achter de feiten aanlopen. De lobby van de industrie vertraagt de invoering van verdere restricties voor PFAS op Europees niveau.

Oplopende kosten door het uitblijven van maatregelen over de PFAS-stoffen
De "nordic council of ministers" schat de jaarlijkse medische kosten in de Europese Unie als gevolg van PFAS op 42 tot 84 miljard.
https://www.norden.org/en/publication/cost-inaction-0
Dit betreft dus alleen de kosten voor gezondheidszorg binnen de Europese Unie als gevolg van blootstelling aan PFAS. Dan hebben we het nog niet over het eventueel opruimen van hotspots op het gebied van bodemvervuiling, extra kosten voor zuivering van drinkwater etc.

RIVM rapport: De risico's van PFAS, onderbouwing van het Reach restrictievoorstel van 2024
Veel te laat hebben een aantal landen, waaronder Nederland het voorstel gedaan de productie en toepassing van PFAS-stoffen op enkele uitzonderingen na uit te faseren en te stoppen.
Het is zeer aan te raden dit samenvattende rapport te lezen, omdat het in feite een groot en indrukwekkend klaagschrift is tegen PFAS-stoffen. Een krachtiger aanbeveling liever gisteren dan vandaag radicaal te stoppen met PFAS is nauwelijks denkbaar. Zie bijlage.

Zorgen bij overheden
De Vereniging van gemeenten (VNG) heeft een motie aangenomen, die de Rijksoverheid oproept een

landelijk PFAS in te stellen. Zie onder.

SABIC en PFBS

Vervuilingsbehoefte van SABIC is nog steeds groot
In september 2022 had SABIC Bergen op Zoom nog behoefte de Westerschelde met 245 kilogram PFBS (een PFAS-stof) te vervuilen.
In een zienswijze op de ontwerpbeschikking voor het maximaliseren van de PFAS bracht SABIC nog maar kortgeleden naar voren een hoeveelheid te lozen PFBS van ruim 116,9 kilogram vergunbaar te achten. SABIC heeft deze wens tot dusver nog niet afgezwakt of ingetrokken.

Behoefte aan vertrouwelijkheid van SABIC
Beslissingen over ambtshalve aanpassingen voor een vergunning moeten in principe ook voor wat betreft ingediende zienswijzen openbaar gemaakt worden. Desondanks vroeg SABIC zowel voor de ontwerp-beschikking van 2023 (met onderzoeksverplichting) als voor de ontwerp-beschikking van 2024* (maximering lozing (PFBS) om vertrouwelijke behandeling van deze zienswijzen. Beide verzoeken zijn niet gehonoreerd.
Uiteindelijk is SABIC toch minder transparant dan dit bedrijf naar buiten toe wil uitstralen.
* De gemeente Bergen op Zoom kreeg de mogelijkheid advies uit te brengen over deze ontwerp-beschikking, maar heeft hier geen gebruik van gemaakt.

Teleurstellende resultaten van de pogingen de PFAS-emissies te verminderen
De "Masterbatch-methode" * leverde niet het gewenste resultaat op. Door onverwachte piekconcentraties in het koelwater moest SABIC eind 2023 de verwachting uitspreken dat er in 2024 **nog bijna 36 kilogram PFSB** in de Westerschelde geloosd zou worden. Het werd uiteindelijk bijna dertig kilogram.
De genoemde methode is dan ook niet erkend als een best beschikbare techniek (BBT). Het werd duidelijk dat SABIC het productieproces nog niet op orde heeft.
Voor het bevoegde gezag was dit aanleiding om werk te maken van een ambtshalve bijstelling van de vergunning, waarbij de te lozen hoeveelheid PFBS zou worden gemaximeerd.

*Masterbatch: Hierbij wordt de PFBS verpakt in een granulaat.

Proceshouding van SABIC
SABIC trekt alle registers van verzet tegen de beschikking van GS open.
Zo wordt betwist dat er überhaupt voor GS Noord-Brabant een grondslag zou bestaan om de PFBS-lozing te maximeren op het gestelde niveau. Tevens wordt betwist, dat er door lozingen van PFBS juridisch te onderbouwen is dat er milieuschade ontstaat, laat staan consequenties te vrezen zijn voor de gezondheid van mensen langs de Westerschelde.
Er wordt door SABIC verwezen naar een lozingsvergunning van 2012. Tot dus ver is er echter nog geen lozingsvergunning aan de openbaarheid prijsgegeven waarin de naam perfluor-butaansulfonzuur (PFBS) voorkomt. Er is wel een lozingsvergunning verschenen, waarin gesproken wordt over een hoeveelheid te lozen afvalwater. Deze lozingsvergunning is in 2012 afgegeven door de minister aan het Waterschap WBD.
Samenvattend: De afloop van het proces is onzeker.
Op 23 september buigt de meervoudige raadkamer in Den Bosch zich over het beroep van SABIC. Het betreft zaaknummer SHE25/10750WMIL162.
De gemeente Reimerswaal heeft zich inmiddels tot de afdeling bestuursrecht van de rechtbank in Den Bosch gewend om erkenning te vragen als belanghebbende bij deze rechtszaak. Tevens hebben ze aangedrongen op een zo laag mogelijke vaststelling van de lozing van PFBS.
De gemeente Hulst beraadt zich op mogelijke stappen. De gemeente Bergen op Zoom zou zich nog

kunnen beraden op de mogelijkheid zich solidair te verklaren met bewoners rond de Westerschelde die strijden voor een schone Westerschelde. Nu de gemeente Bergen op Zoom geen reactie heeft gegeven op de ontwerp-beschikking van de provincie en geen gebruik heeft gemaakt van een mogelijkheid advies uit te brengen zal een positie als belanghebbende bij het beroep van SABIC er waarschijnlijk niet meer inzitten.

Aandachtspunten en risico's rond SABIC

Verspreiding PFBS via de lucht

Er zijn in 2022 enkele luchtmetingen gedaan, die kennelijk niet direct bezorgdheid opleverden. Een goed beeld van luchtemissies krijg je echter pas als je gedurende een wat langere periode meet. Dat is niet gebeurd. Er is dan ook nog onvoldoende zicht op de verspreiding via de lucht.
De emissies naar de afvalwaterpersleiding vertonen onverwachte en nog onbegrepen pieken. Waarom zou dit met de luchtemissies ook niet het geval kunnen zijn? Wordt er nog overwogen werk te maken van een langere periode van luchtmetingen? Zo niet, waarom niet?
Om enig idee te geven hoeveel PFBS (een PFAS) er omgaat in SABIC: Voor 2020 was er een jaar waarin SABIC ruim 9600 kilogram PFBS inkocht. PFBS werd toen nog een potentiele zorgwekkende stof genoemd. Het Excel-bestand moet dus van voor die tijd geweest zijn. De grondstof PFBS wordt bij de verwerking in andere producten verhit, waarbij ook PFBS in de lucht terecht kan komen. Weliswaar kunnen PFBS-dampen afgevangen worden maar de effectiviteit van deze methode is wisselend.

Afstromend regenwater

Er zijn geen recente gegevens bekend van afstromend besmet regenwater naar Theodorushaven en Zoommeer. Worden in de regenwatercollectors nog metingen verricht? Kan uitgesloten worden, dat de PFAS-stoffen die gevonden zijn in de Theodorushaven en het Zoommeer het gevolg zijn van atmosferische depositie?

Bodem en grondwater

De bodem en het grondwater op het terrein van SABIC is op verschillende punten vervuild met verschillende PFAS-stoffen. Voor zover ons bekend is er nog steeds geen definitief saneringsplan vastgesteld. Hoe kan dat? De bodemverontreiniging werd medio 2022 opgebiecht door SABIC. We zijn nu ruim drie jaar verder.
Zijn de taken, die SABIC werden geadviseerd inmiddels uitgevoerd?
Er werd in het rapport KWA-bedrijfsadviseurs van 28 maart 2023 gesproken over een vermoeden, dat er lekkages zouden kunnen zijn in de afvalwaterleidingen. Is het leidingenstelsel onder de grond voldoende geïnspecteerd en mogelijke defecten gerepareerd? Kan de provincie of de gemeente garanderen dat er in de toekomst geen verspreiding van PFAS buiten het terrein mogelijk is? Zo niet, welke maatregelen zijn er dan al genomen en zullen er nog genomen worden om verspreiding tegen te gaan? Hoe wordt een en ander gemonitord? KWA kwam tot de conclusie dat er maatregelen genomen moeten worden om horizontale en verticale verspreiding te voorkomen. Waarom is dit (nog) niet gebeurd?
Spelen er nog financiële risico's op de wat langere termijn?
In een bijlage wordt het vraagstuk van de bodem- en grondwaterverontreiniging wat uitgebreider behandeld.

PFAS in het Langewater

Er is PFAS aangetroffen in het Langewater, vlakbij SABIC. PFOA en PFOS overschrijden grenswaardes. Hoewel het patroon niet heel afwijkend is ten opzichte van het gemiddelde, valt toch op, dat de concentratie PFBS hoger is dan je zou (mogen) verwachten. Kan het bevoegde gezag al volledig uitsluiten, dat dit te maken zou kunnen hebben met atmosferische depositie vanuit SABIC?
Zo niet wordt er dan in de toekomst wat vaker gecontroleerd in het Langewater en wordt het meetpunt opgenomen in het netwerk van de KRW-meetpunten?

Wat hebben gemeenteraadsleden hier eigenlijk mee van doen?
Het antwoord op deze vraag is simpel. Iedereen is onvrijwillig besmet met PFAS in zijn of haar lichaam.
De belasting gaat iedere dag nog door. Als u zich niet bemoeit met PFAS producerende bedrijven en bedrijven die PFAS verwerken in hun producten zullen deze bedrijven zich met u blijven bemoeien en ervoor zorgen dat blootstelling aan PFAS-stoffen blijft bestaan met alle risico's van dien.

De Nederlandse Vereniging van Nederlandse gemeenten (NVG) hebben unaniem een motie aangenomen, die het Rijk oproept om:
Een **landelijk verbod** in te stellen op de productie, import en het gebruik van PFAS, behalve voor toepassingen die écht noodzakelijk zijn.

- Duidelijk te maken wat precies wordt bedoeld met 'essentiële toepassingen'.
- Een **samenwerkingsverband** op te zetten tussen overheden, bedrijven en kennisinstellingen om te werken aan een PFAS-vrije samenleving.
- Binnen een jaar te komen met een **duidelijk plan van aanpak.**
- Gemeenten **financieel te ondersteunen** bij het opruimen van PFAS-vervuiling, omdat de kosten daarvoor nu vaak te hoog zijn.

Bovenstaande motie wordt voor wat betreft het landelijke verbod ook ondersteund door de landelijke koepelorganisatie van GGD-en, de GGD GHOR Nederland.

De gemeente Bergen op Zoom kan mede uitvoering aan deze motie door:
- Inhoudelijk bij te dragen aan het opstellen van een landelijk actieprogramma: in de bijlage zijn hier enkele suggesties voor gedaan;
- op lokaal niveau kan het gemeentebestuur helpen vragen van burgers te laten beantwoorden;
- een eigen lokaal PFAS-beleid vorm geven (zie suggesties in de bijlage);
- aandringen op een effectieve communicatie tussen bedrijven en gemeentelijke overheid;
- aandringen bij het college druk uit te oefenen op SABIC zo snel mogelijk volledig te stoppen met PFAS-verwerking in producten;
- een openlijk signaal van steun en solidariteit afgeven aan onze Zeeuwse buren en erkennen dat PFAS een probleem is dat verder reikt dan provinciegrenzen;
- erkennen dat het ook in het belang van de gemeente is, dat SABIC zo snel mogelijk stopt met de verwerking van PFBS in de producten.
- Zie suggesties in bijlage 1 en de PowerPointpresentatie die nog verstuurd zal worden.

Kortom: Niet alles overlaten aan het dagelijks bestuur van de VNG en het Rijk, maar zelf aan de slag gaan! Voor een actieve, coördinerende en regie nemende rol van het Rijk is alleen deze motie niet genoeg. Langs deze weg verzoeken wij u deze problematiek op de agenda te plaatsen.

Wellicht wilt u zo vriendelijk zijn ons een bericht van ontvangst te zenden.

Inmiddels tekenen wij met de meeste hoogachting,

P. Kwaadgras, secretaris wijkcommissie Noordgeest

Mevr. T. van Dam.
Voorzitter Wijkcommissie Tuinwijk

P. Tange, secretaris dorpsraad Halsteren

Astrid Kamps,
voorzitter werkgroep leefbaarheid en milieu
van buurtver. 't Groenewoud.

c.c. College van B&W

Bijlagen:
- RIVM rapport: De risico's van PFAS, onderbouwing van het Reach restrictievoorstel van 2024

-bijlage 1 met uitwerking van een aantal onderwerpen.

Enkele geraadpleegde stukken:
Beschikking GS Noord-Brabant over een ambtshalve wijziging vergunning voor SABIC met maximering van de indirecte lozing van PFBS in de Westerschelde d.d. 25 maart 2025.

RIVM 2024: De risico's van PFAS (inclusief F-gassen) emissies - samenvatting van de onderbouwing van het REACH restrictievoorstel.

Position papers ronde tafel conferentie Tweede kamer, gehouden op 10 april 2025

Artikel follow the money: "Met de PFAS-vervuiling in Nederland komt het nooit meer goed", 14 juli jl.

Nordic Council of Ministers: The cost of inaction, a socioeconomic analysis of the environmental and health impacts linked to exposure to PFAS.
https://www.norden.org/en/publication/cost-inaction-0